INTERNATIONAL JOURNAL OF LAW: "LAW AND WORLD"
Septemper 2021 (№19). Volume 7; Issue 4; Page No. 184-198
https://doi.org/10.36475/7.4.8
www.lawandworld.ge
ISSN: 2346-7916 (Print); ISSN: 2587-5043 (Online)

PROBLEMS RELATED TO ADOPTION SECRECY IN CIVIL LAW

Ana Gotsiridze
Assistant to the Judge of the Tbilisi Court of Appeals, Master of Law

ABSTRACT

The Institution of Adoption has ancient historical roots, its regulations have evolved and changed over the yaers. The process of Adoption, by its nature, is closely connected with the protection of the rights of children. In international agreements and treaties, it is evident that child should and must be raised up in a family, take into consideration their interests. Protection of child's interests is as much important case for our country as well.

In order to have a deep understanding of adoption process it is indispensable to determine what is adoption and its peculiarities, to separate it from neighboring institutions, determine legal statues of the subjects of legal relationship, learn in depth the problems related with the issues of confidentiality, procedural norms and the ways of adoption termination process.

A number of changes have been adopted on the legislative level, the composition of norms has changes, court proceedings of adoption and rules of protecting confidentiality have been established. However, problem can still be seen, because of which adoption process often takes place through avoiding laws. It is necessary for the state to take the best interests of the child into account in practice as well.

At the same time, the secrecy of adoption is protected by European standards within the framework of the right to respect for private life, so the general rules protecting the private sphere apply to it. In this regard, in addition to material and procedural norms, special importance is attached to international treaties and the sharing of European practices. This will help to prevent harsh violations of the rights and freedoms of children and will encourage effective protection of adopted individual's rights.

KEYWORDS: Adoption, Secrecy, Protection.

შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვასთან დაკავშირებული პრობლემები სამოქალაქო სამართალში

ანი გოცირიძე
თბილისის სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლის თანაშემწე, სამართლის მაგისტრი

საკვანძო სიტყვები: შვილება, საიდუმლოება, დაცვა

შესავალი

შვილად აყვანის პროცესის ერთ-ერთი ყველაზე საინტერესო და საკვანძო საკითხია შვილად აყვანის კონფიდენციალობის დაცვა როგორც ეროვნულ დონეზე, ისე საერთაშორისო სტანდარტების გათვალისწინებით. თუმცა, ცხადია, ჯერ აუცილებელია მოკლედ შვილად აყვანის წესისა და პირობების განსაზღვრა, შემდეგ კი ლოგიკურად ადვილი იქნება უშუალოდ შვილად აყვანის საიდუმლოების არსისა და მისი დაცვის თავისებურებების დადგენა.

როგორც შიდა კანონმდებლობიდან ჩანს, შვილებისთვის ბევრი შეზღუდვაა დაწესებული, რის გამოც ვერ ხერხდება საკითხის სწრაფად მოგვარება, ამან კი შეიძლება ბავშვის ფსიქიკურ მდგომარეობაზე უარყოფითი გავლენა იქონიოს. მართალია, კანონით დადგენილია ამკრძალავი წესები, სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა შვილად აყვანის საიდუმლოების გამჟღავნებისთვის, მაგრამ საყურადღებოა პრობლემის სოციალურ-ფსიქოლოგიური საფუძვლები, კერძოდ, როგორ აისახება ნაშვილებზე კონფიდენციალობის დაცვა და რამდენად არის მნიშვნელოვანი ბავშვის შვილად აყვანის ფაქტის დამალვა მისი ფსიქოლოგიური მდგომარეობის გათვალისწინებით. ასევე, უნდა განისაზღვროს, რა გავლენა აქვს შვილად აყვანის ფაქტის გამჟღავნებას მშვილებლისა და ნაშვილების ურთიერთობაზე. აქ შესასწავლია პრობლემის ორგანიზაციული საკითხები, მოცდის პერიოდის შემცირების ასპექტი და სხვა. ამდენად, საკითხი მოიცავს, გარდა სამართლებრივისა, ფსიქოლოგიურ ასპექტებსაც. შესაბამისად, საინტერესოა პრობლემის გაანალიზება ბავშვის უფლებათა კოდექსთან მჭიდრო კავშირში. ამ კონტექსტში კვლევის მიზანია შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვის თავისებურებების შესწავლა საქართველოს სამოქალაქო კანონმდებლობის მიხედვით.

ამასთან, თემა განსაკუთრებით აქტუალურია საერთაშორისო კონტექსტის გათვალისწინებით, შესაბამისად, აუცილებელია შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვის საერთაშორისო სტანდარტების დადგენა. გასარკვევია, რამდენად არის შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვის შესახებ ეროვნული კანონმდებლობა საერთაშორისო ხელშეკრულებებთან შესაბამისობაში, აღიარებულია თუ არა ბავშვის ოჯახში აღზრდისა და მისი ინტერესების უზრუნველყოფის პრინციპები.

გარდა ამისა, შეიცვალა შვილად აყვანის კონფიდენციალობის დაცვის წესები სამოქალაქო კოდექსსა და კანონში „შვილად აყვანისა და მინდობის აღზრდის შესახებ". შესაბამისად, საჭიროა ამ ცვლილებების საფუძვლის შესწავლა, რათა გამოიკვეთოს მათი უარყოფითი და დადებითი ასპექტები. ამ საკანონმდებლო ცვლილებების მიუხედავად, პრობლემები მაინც იკვეთება, რის გამოც აუცილებელია ნორმატიული აქტების თუ ცვლილებების გამოკვლევა. ამდენად, აღნიშნულ კვლევას აქვს როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული მნიშვნელობა.

შვილად აყვანის არსი და კონსტიტუციური საწყისი

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის (სსკ-ის) 1239-ე მუხლის თანახმად, მშვილებელსა და ნაშვილებს შორის წარმოშობილი ურთიერთობა უთანაბრდება ბიოლოგიურ მშობლებსა და შვილებს შორის ურთიერთობას. შესაბამისად, შვილად აყვანა არის იურიდიული ფაქტი, რომელიც მშვილებლებსა და ნაშვილებს შორის ისეთივე საოჯახო-სამართლებრივ უფლება-მოვალეობებს წარმოშობს, როგორიც ბიოლოგიურ მშობლებსა და შვილებს შორის არსებობს. ამდენად, ბიოლოგიურ მშობლებთან ნაშვილებისა და მისი შთამომავლობის ურთიერთობა ნათესავებთან როგორც პირადი, ისე ქონებრივი თვალსაზრისით უთანაბრდება მშვილებლის შთამომავლობით ნათესავებს. ამიტომ შვილებისას ნაშვილებს ერთმევა ყოველგვარი პირადი და ქონებრივი უფლებები ბიოლოგიური მშობლებისა და წარმოშობით ნათესავების წინაშე (სსკ. 1260-ე მუხლი).[1]

ზოგადად, შვილად აყვანის ინსტიტუტის მიზანია ბავშვის უპირატესი ინტერესი, რომლის განვითარებისთვის აუცილებელია ოჯახში აღზრდა. რაც შეეხება შვილად აყვანის შესახებ გადაწყვეტილებას, ამის უფლებამოსილება აქვს მხოლოდ სასამართლოს. ამასთან, შვილება დასაშვებია მეუღლეების მიერ ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე. ასევე კანონი კრძალავს ერთნაირსქესიანი პირების მიერ ბავშვის აყვანას, შვილად აყვანას ნათესავების მიერ, თუ ისინი მეუღლეები არ არიან, ან რეგისტრირებულ ქორწინებაში არ არიან სხვადასხვა სქესის წარმომადგენლები. თუმცა კანონით დაიშვება, რომ ბავშვი იშვილოს ერთმა ადამიანმა, თუ ის აკმაყოფილებს კანონის მოთხოვნებს. აქვე გასათვალისწინებელია, რომ ასაკობრივად მშვილებელსა და გასაშვილებელ ბავშვს შორის სხვაობა უნდა იყოს სულ მცირე 16 წელი, 10 წლამდე ბავშვის გაშვილებისას კი დადგენილია ზედა ზღვარი: დაუშვებელია მაქსიმალური ასაკობრივი სხვაობა 49 წელს აღემატებოდეს. თუმცა კანონი ორივე შემთხვევაში უშვებს გამონაკლისს, ბავშვის ინტერესების გათვალისწინებით. გამონაკლისი ეხება და ეს შეზღუდვები არ მოქმედებს შვილად აყვანის უპირატესი უფლების მქონე პირის მიმართ.[2]

ბულგარეთის კანონმდებლობით მშვილებელი უნდა იყოს სულ მცირე 25 წლის, მშვილებლსა და ნაშილებს შორის სხვაობა კი – მინიმუმ 15 წელი. ამასთან, მშვილებელი უნდა იყოს ჰეტეროსექსუალი დაქორწინებული წყვილი, თუმცა, მარტოხელა მშობელსაც შეუძლია ბავშვის შვილება, მაგრამ არსებობს შეზღუდვები შვილად აყვანაზე გარკვეული დაავადებების მქონე პირთათვის. აგრეთვე მშვილებელი არ უნდა იყოს ნასამართლევი.[3]

ბავშვის უპირატესი ინტერესიდან გამომდინარე, ვფიქრობ, შვილად აყვანის საქმეებთან დაკავშირებით საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი დახვეწას საჭიროებს იმ კუთხით, რომ უნდა დაინიშნოს გამოსაცდელი ვადა სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანამდე. ევროპის არაერთ ქვეყანაშია დაწესებული გამოსაცდელი ვადა. მაგალითად, საფრანგეთში ეს ვადა შეადგენს 6 თვეს,[4] იტალიაში – ერთ წელს.[5] ამ გზით გაირკვევა, რამდენად შეძლებს პოტენციური მშვილებელი თავისი მოვალეობების შესრულებას, ასევე, რამდენად შეეწყობიან ნაშვილები და პოტენციური მშვილებელი ერთმანეთს და სხვა.

თუ დავუკვირდებით კონსტიტუციას, აქ რამდენიმე მუხლი შვილად აყვანას ეხება. მაგალითად, კონსტიტუციის მე-15 მუხლით უზრუნველყოფილია პირადი სფერო, რომელიც შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვასაც მოიაზრებს ერთ-ერთ ასპექტად. ამავე დროს, კონსტიტუციის 17-ე მუხლი აღიარებს ინფორმაციის მიღებისა და გავრცელების თავისუფლების ზოგად კონცეფციას, რომელიც

---

1 ნადიბაიძე, ლ., 1998. შვილად აყვანის სამართლებრივი პრობლემები, საკანდიდატო დისერტაცია, თბილისი, გვ. 143.

2 შენგელია, რ., 2001. 1239-ე მუხლის კომენტარი წიგნში: „სსკ-ის კომენტარი“, წიგნი მე-5, მთ. რედაქტორი: ჭანტურია ლ., თბილისი, გვ. 244-245.

3 საზღვარგარეთის ქვეყნებში შვილების დეტალების შესახებ იხ. <http://www.parliament.ge/ge/ajax/downloadFile/32431/Svilad_ayvana_sazRvargareTis_qveynebSi.inter_> [Last seen 5.03.2021].

4 კუხიანიძე, ქ., 2015. შვილად აყვანასთან დაკავშირებული ზოგიერთი პრობლემის შესახებ., თბ., 1-10 <https://ejournals.atsu.ge/BLSS2015/eJournal/Papers/KukhianidzeKetevan.pdf> [Last seen 20.02.2021].

5 Bueren Van G. 1998. International Documents on children – Second Edition, London, 67.

დაკონკრეტული იყო სამოქალაქო კოდექსში 2017 წლის 4 მაისის ცვლილებამდე. კერძოდ, სსკ-ის 1263-ე მუხლი შეეხებოდა შვილად აყვანის შესახებ ცნობების შეკრებასა და გამოქვეყნების დაუშვებლობას მშვილებლის თანხმობის გარეშე, აგრეთვე პასუხისმგებლობის დაკისრებას იმ პირისთვის, რომელიც მშვილებლის ნება-სურვილის გარეშე გაამჟღავნებდა შვილად აყვანის ფაქტს.[6] ამჟამად რადგან ეს ნორმა სამოქალაქო კოდექსიდან ამოღებულია, პირის ინტერესების დაცვის ერთ-ერთი ხერხი უნდა იყოს კონსტიტუციის ზოგადი ნორმის გამოყენება. კონსტიტუცია კონფიდენციალურად თვლის ისეთ ინფორმაციას, რომლის გავრცელებითაც შესაძლოა არსებითი ზიანი მიადგეს სახელმწიფოს თუ კერძო პირებს. თუმცა, ვინაიდან ინფორმაციის მიღების უფლება არაა აბსოლუტური, ის შეიძლება შეიზღუდოს კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში. შვილად აყვანის დროს კი, ეს უფლება იზღუდება სხვათა უფლებების დაცვისა და კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან აცილების მიზნით (საქართველოს კონსტიტუციის მე-9 მუხლი).[7]

ამასთან, კონსტიტუციის 18-ე მუხლი იცავს კონფიდენციალურ ინფორმაციას. შესაბამისად, ვინაიდან შვილად აყვანის საიდუმლოება, თავის მხრივ, მოიაზრებს კონფიდენციალურ ცნობებს, კონსტიტუციაც იცავს შვილად აყვანის საიდუმლოებას, როგორც ერთ-ერთ კონფიდენციალურ სფეროს. ასევე, კონსტიტუციის 30-ე მუხლის მე-2 პუნქტით უზრუნველყოფილია დედათა და ბავშვთა უფლებები, ასევე, კონსტიტუციით დაცულია ოჯახი და მისი კეთილდღეობა. ეს ჩანაწერი ზოგადი ხასიათისაა და ვინაიდან სახელმწიფო თანაბრად იღებს ზრუნვის ვალდებულებას ყველა ოჯახზე, შესაბამისად, იცავს კიდეც ყველა დედისა და ბავშვის უფლებებს.[8] მართალია, კონსტიტუციაში ნახსენებია ტერმინები „დედა“, „ბავშვი“ და „ოჯახი“, მაგრამ ისინი უნდა მოიცავდეს ნაშვილებს, მშვილებელსაც და მათ შორის წარმოშობილ საოჯახო ურთიერთობებსაც[9], რადგან სსკ-ის 1239-ე მუხლით მშვილებლისა და ნაშვილების ურთიერთობა უთანაბრდება ბიოლოგიურ მშობელსა და შვილს შორის ურთიერთობას.

ასევე, კონფიდენციალურ ინფორმაციას ეხება საქართველოს კონსტიტუციის 18-ე მუხლი, რომლის მეორე პუნქტის თანახმად, ოფიციალურ ჩანაწერებში არსებულ ინფორმაციაზე ნებისმიერ პირს არ უნდა მიუწვდებოდეს ხელი თვით ამ ადამიანის თანხმობის გარეშე. აქ დაცული სიკეთეა ადამიანის კერძო ცხოვრების ხელშეუხებლობა და პირადი მონაცემების საიდუმლოება, რომელიც ეხება ძირითად უფლებას, მოითხოვოს ოფიციალურ ჩანაწერებში მის ჯანმრთელობასთან, ფინანსებსა და სხვა კერძო საკითხებთან დაკავშირებით მონაცემების დაცვა. ამ უფლებას შეესაბამება სახელმწიფოს მოვალეობა, უზრუნველყოს ასეთი მონაცემების ხელმიუწვდომლობა, გარდა კონსტიტუციით დადგენილი გამონაკლისისა.[7] ამდენად, ვინაიდან კერძო საკითხი შვილად აყვანასაც უკავშირდება, ეს მუხლიც შვილების საიდუმლოების დაცვის გამოვლინებაა.

შვილად აყვანის საიდუმლოების არსი სამოქალაქო სამართლის მიხედვით

შვილად აყვანა ყოველთვის დაფარული იყო როგორც ბავშვისთვის, ისე საზოგადოებისთვის. ამასთან, ხშირია შემთხვევები, როდესაც შვილად აყვანის კონფიდენციალობის დაცვის მიზნით, ქალები ახდენენ ფეხმძიმობისა და სამშობიაროდან გაწერის ფაქტის იმიტაციას, რათა თვით უახლოესმა ნათესავებმაც კი არ იცოდნენ ბავშვის შვილების თაობაზე.[10] ასეთმა ფაქტებმა პრაქტიკიდან ასახვა ჰპოვა თეორიაში, რამაც გამოიწვია თავდაპირველად რომანულ-გერმანულ სამა-

6 საქართველოს სამოქალაქო კოდექსიდან 1263-ე მუხლი ამოღებულია 2017 წლის 4 მაისის ცვლილებით, №748-IIს.

7 ზოიძე, ბ., 2013. საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი თავი მეორე. საქართველოს მოქალაქეობა. ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, თბილისი, გვ. 276.

8 ქანთარია, ბ., 2013. საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი თავი მეორე. საქართველოს მოქალაქეობა. ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, თბილისი, გვ. 449.

9 ბიჭია, მ., 2019. ფაქტობრივი საოჯახო ურთიერთობების სამართლებრივი მნიშვნელობა, „სამართალი და მსოფლიო“, N11, გვ. 30.

10 Григорьева, А. Г., 2014. Проблемы обеспечения тайны усыновления ребенка. Экономика. Право. Печать. Вестник КСЭИ. №1(16), 37-43.

რთლის სისტემაში ნორმების ჩამოყალიბება, ხოლო შემდგომ საქართველოს კანონმდებლობაშიც დაიკავა თავისი ადგილი. დღევანდელი საქართველოს სამოქალაქო კანონმდებლობა არეგულირებს როგორც შვილად აყვანის შესახებ ცნობების გამოქვეყნების დაუშვებლობას, ისე ადგენს შვილების ფაქტის კონფიდენციალობის უზრუნველყოფის საშუალებებს.[11]

საერთოდ, პირადი ცხოვრების უფლებაში მოიაზრება ადამიანის პირადი სფერო, რომელშიც მას შეუძლია იცხოვროს ისე, როგორც სურს და საჯაროობისგან დაცულად.[12] შესაბამისად, შვილად აყვანის საიდუმლოების ცნების განსაზღვრისთვის უნდა დადგინდეს, რა მოიაზრება კერძო ცხოვრებაში, რადგან შვილად აყვანის საიდუმლოება მიიჩნევა კერძო ცხოვრების ელემენტად. უფრო ზუსტად რომ ითქვას, კერძო ცხოვრება ფართო ხასიათისაა და მასში შედის ინტიმური, ქონებრივი, საოჯახო და სხვა სფეროები. საიდუმლო ინფორმაცია, თავის მხრივ, ხელშეუხებელ ინფორმაციასაც გულისხმობს. პირადი ცხოვრება კი შეიძლება ჩაითვალოს საიდუმლოებათა ერთობლიობად, სადაც შვილად აყვანის საიდუმლოებას ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ადგილი უჭირავს. ამიტომ შვილად აყვანის საიდუმლოება პირად ცხოვრების შემადგენელი ნაწილია.[13] ესაა სწორედ სფერო, რომელიც არ არის საჯარო და გამოხატება არასაჯარო საწყისებზე აგებულ ურთიერთობის თავისუფლებაში,[14] სადაც პირების ან სოციალური ინსტიტუტების მხრიდან მართლსაწინააღდეგო ჩარევა დაუშვებელია.[15]

კანონმდებელმა რომ დაიცვას პირი კერძო ცხოვრების დარღვევისგან, შეიმუშავა კონკრეტული მუხლები, რომლებიც ზოგადად იცავს პირად ცხოვრებას. ეს მუხლები გვხვდება როგორც კონსტიტუციაში, ისე საქართველოს კანონით „შვილად აყვანასა და მინდობით აღზრდის შესახებ", ასევე სსკ-ის 1263-1264-ე მუხლები ეხებოდა შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვას, მაგრამ 2017 წლის საკანონმდებლო ცვლილებები ამ მუხლებსაც შეეხო და სრულად იქნა ამოღებული. სავარაუდოდ, ეს გამოწვეული იყო კერძო ცხოვრების კონსტიტუციის დაცულობის მაღალი სტანდარტით და იმით, რომ 2017 წლის „შვილად აყვანასა და მინდობით აღზდის შესახებ" კანონი უფრო აკოკრეტებს შვილად აყვანის საიდუმლოების ცნებას და სუბიექტთა წრეს. შესაბამისად, სამოქალაქო კოდექსში დასახელებული მუხლების დატოვების აუცილებლობა არ იყო.

შვილად აყვანის საიდუმლოება რომ არ იქნეს დარღვეული, დაცული უნდა იყოს ისეთი ინფორმაცია, რომელიც წარმოადგენს პირად მონაცემებს და ჩანაწერებს ბიოლოგიურ მშობელზე, დაბადების ნამდვილ ადგილსა და თარიღზე. კონფიდენციალური ინფორმაციის უზრუნველყოფის საშუალებები შეიძლება გამოიხატოს შემდეგ მოქმედებებში: მშვილებლის თხოვნით ნაშვილები ბავშვის დაბადების ადგილის, თვისა და რიცხვის შეცვლაში. ეს წესი მშვილებელს აძლევს შესაძლებლობას, დაბადების აქტის ჩანაწერში მიეთითოს ნაშვილების ადრინდელი გვარი და სახელი.[16] ისინი აერთიანებს ისეთ მონაცემებს, რომელთა დახმარებითაც შეიძლება ფიზიკური პირის (ნაშვილების) იდენტიფიკაცია და, შესაბამისად, მათი სათანადოდ შენახვა კონფიდენციალობის დაცვას უზრუნველყოფს.[17] დღეს კანონი „შვილად აყვანას და მინდობით აღზრდის შესახებ" ადგენს, რომ დაბადების

---

11 მამულაშვილი, მ., 2014. შვილად აყვანა (შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი), დისერტაცია, თბილისი, გვ. 23.

12 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2003 წლის 24 აპრილის გადაწყვეტილება (3კ/ 1240-02).

13 ბიჭია, მ., 2012. პირადი ცხოვრების დაცვა საქართველოს სამოქალაქო სამართლის მიხედვით, თბილისი, გვ. 74.

14 Петрухин, И., 1989. Личная жизнь, пределы вмешательства, М., 7-8.

15 ბიჭია, მ., 2016. შვილად აყვანის საიდუმლოების სამოქალაქოსამართლებრივი დაცვა (თეორიის და პრაქტიკის ანალიზი), გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის მერვე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები: „განათლება XXI საუკუნეში", გორი, გვ. 351.

16 საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1264-ე მუხლის (საქართველოს 2017 წლის 4 მაისის ცვლილება, №748-IIს) შესახებ იხ. ჭანტურია ლ. 2000. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი მე-5, საოჯახო და მემკვიდრეობის სამართალი, თბილისი, გვ. 281.

17 პერსონალურ მონაცემეთან დაკავშირებით ბიჭია, მ., 2017. პერსონალური მონაცემების კერძოსამართლებრივი დაცვის პრობლემა ინტერნეტსამყაროში, VIII საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენციის „ინტერნეტი და საზოგადოება" მასალები, ქუთაისი, გვ. 35-42.

თარიღად შეიძლება მითითებულ იქნეს ნებისმიერი თარიღი.[18] აქვე კარგი იქნება, კანონით განისაზღვროს, რა ვადით ინახება ნაშვილების შეცვლილი მონაცემები.

ნაშვილების დაბადების ადგილის და თარიღის შეცვლა ხდება მხოლოდ გამონაკლისი წესით და ის უნდა იყოს შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვის ერთ-ერთი უძირითადესი გარანტი, ეს უნდა იქნეს აღნიშნული სასამართლო გადაწყვეტილებაშიც. თუმცა მონაცემების შეცვლა არ ნიშნავს ნამდვილი მონაცემების განადგურებას. რეგისტრაციის წიგნში, სადაც გაკეთებული ჩანაწერით შვილად აყვანის ფაქტი დასტურდება, მიეთითება დაბადების ნამდვილი ადგილი და თარიღი. თუმცა შვილად აყვანის საიდუმლოების შემცველი ინფორმაცია შესაძლოა გამჟღავნდეს. ეს დამოკიდებულია მშვილებლის თხოვნაზე (თუ ნაშვილებს 18 წელი არ შესრულებია), ან ნაშვილების ნებაზე (თუ ის სრულწლოვანი გახდა). კანონით დაიშვება ნაშვილების ნამდვილი მონაცემების აღდგენაც. არასრულწლოვანი ნაშვილებისას, მშობლის თანხმობასთან ერთად, აუცილებელია 10 წელს მიღწეული პირის თანხმობაც.[19] შვილად აყვანის მონაცემების გამოაშკარავებამ შეიძლება გამოიწვიოს ნაშვილების მორალურ-ფსიქიკური ტრავმა. ამიტომ ამ საიდუმლოების ფაქტის დაცულობას დიდი მნიშვნელობა აქვს.

დღესდღეობით საქართველოს კანონის „შვილად აყვანისა და მინდობით აღზრდის შესახებ" 65-ე მუხლის მე-2 ნაწილი ადგენს, რომ შვილად აყვანის პროცედურაში მონაწილე ნებისმიერმა პირმა უნდა შეინახოს საიდუმლოდ შვილად აყვანის პროცედურის განხორციელების ნებისმიერ ეტაპზე მიღებული ინფორმაცია.[20] ამასთან, პირადი ცხოვრების საიდუმლოების სფეროში შეჭრა დასაშვებია მშვილებლის მხრიდან, თუ შვილებამდე მან მიიღო ბავშვის პირად მონაცემებზე ინფორმაცია. ასევე, ნაშვილებს შეუძლია თვითგამორკვევის მიზნით მონაცემების მოძიება, თუ მან მიიღო ბიოლოგიური მშობლების თანხმობა. მაგრამ არსებობს შეზღუდვა, რომელიც გულისხმობს თანხმობის აუცილებლობას მშვილებლისა და ბიოლოგიური მშობლებისა. ნაშვილებს სააგენტო არ მიაწვდის მისი მშობლების მაიდენტიფიცირებელ მონაცემებს, თუ არსებობს ბიოლოგიური მშობლების წინააღმდეგობა ამის შესახებ. ასევე, თუ თავიდანვე არ სურდა ბიოლოგიურ მშობელს თავისი მაიდენტიფიცირებელი მონაცემების გამჟღავნება მომავალში და ამის შესახებ უარი განაცხადა.[21]

შვილად აყვანის საიდუმლოების უზრუნველსაყოფად მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანაში შვილად აყვანის შესახებ სასამართლო განხილვები მიმდინარეობს დახურულ სხდომებზე. საქართველოს კანონი „შვილად აყვანისა და მინდობით აღზრდის შესახებ" 61-ე მუხლის მე-10 პუნქტის თანახმად, შვილად აყვანის საქმე დახურულ სხდომაზე უნდა იქნეს განხილული, გამონაკლისია მხარეების მოთხოვნა – საქმე განხილულ იქნეს ღია სხდომაზე. ანალოგიური ჩანაწერია ასევე უკრაინის ქორწინებისა და საოჯახო კოდექსში, თუმცა 95-ე მუხლი აწესებს გამონაკლისსაც: აქ შვილების საიდუმლოება არ ვრცელდება უცხოელი მოქალაქეების მიერ გაშვილების შემთხვევაზე.[22]

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკა და ბავშვის უფლებათა კოდექსი

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ნათლად მიუთითებს, რომ ბავშვთან დაკავშირებული ნებისმიერი გადაწყვეტილება უნდა იქნეს მითებული ისე, რომ გადამწყვეტი მნიშვნელობა მიენიჭოს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს.[23] გადაწყვეტილების მისაღებად უმთავრესი უნდა იყოს ბავშვის საუკეთესო ინტერესები.[24]

18 საქართველოს კანონი „შვილად აყვანასა და მინდობით აღზრდის შესახებ", №885, 04/05/2017

19 ბიჭია, მ., 2012. პირადი ცხოვრების დაცვა საქართველოს სამოქალაქო სამართლის მიხედვით, თბილისი, გვ. 284.

20 საქართველოს კანონი „შვილად აყვანასა და მინდობით აღზრდის შესახებ", მუხლი 65. 746-IIს, 21.05.2020

21 იქვე.

22 Буянова, Е. В. 2013. Процедура усыновления по законодательству зарубежных стран. Оренбург, 94-95

23 ECtHR, Krisztian Barnabas Toth v. Hungary, 12 February 2013, no. 48494/06; ECtHR, Cristescu v. Romania, 10 January 2012, no. 13589/07.

24 ECtHR, J. v. Norway, 7 August 1996, no. 17383/90.; ECtHR, Kearns v. France, 10 January 2008, no. 35991/04.

აქვე ევროპული სასამართლო ურთიერთდაპირისპირებულ ინტერესთა შორის კონფლიქტის გადაწყვეტისას მიიჩნევს, რომ უნდა იყოს დაცული სამართლიანი ბალანსი და პრინციპი ბავშვის საუკეთესო ინტერესიდან გამომდინარე.[25]

გარდა ბავშვის საუკეთესო ინტერესებისა, შვილად აყვანის კონტექსტში გასათვალისწინებელია ბავშვის უფლებების დაცვის სხვა პრინციპებიც:[26] დისკრიმინაციის აკრძალვა, სიცოცხლის, გადარჩენისა და განვითარების უფლება, ბავშვის მოსაზრების პატივისცემის უფლება.[27] ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ადგენს, რომ შვილად აყვანის დროს აკრძალულია დისკრიმინაცია, კერძოდ, აუცილებელია ევროპული კოვენციის მე-14 მუხლის მოთხოვნის დაცვა, ამ პირობებში კი შვილად აყვანი უფლების ჩამორთმევა უნდა იყოს განხილული კონვენციის მე-14 და მე-8 მუხლების ერთობლიობით. საქმეზე *„Schwizgebel v. Switzerland“*, განმცხადებელი დავობდა, რომ მის მიმართ განხორციელდა დისკრიმინაცია ასაკის გამო, რადგან მასა და შვილად ასაყვან ბავშვს შორის არსებობდა დიდი ასაკობრივი სხვაობა, ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ სახელმწიფოს მხრიდან ზედა და ქვედა ასაკობრივი ზღვარის არსებობა არის დისკრეციული უფლებამოსილება, რაც გამომდინარეობს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებიდან და არ წამოადგენს პროპორციულობის პრინციპის დარღვევას. ამდენად, სასამართლომ გაარკვია, რომ ასეთი განსხვავებული მოპყრობა არ იყო კონვენციის მე-14 მუხლის ჭრილში დისკრიმინაციული ხასიათის.[28]

საინტერესოა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკა ერთნაირსქესიანთა შვილად აყვანის შესახებ, კერძოდ, საქმეზე *„Gas and Dubois v. France“* განმცხადებლები წარმოადგენდნენ ერთნაირსქესიან წყვილს, რომლებიც რეგისტრირებული იყვნენ როგორც სამოქალაქო პარტიორები. ამიტომ სასამართლომ განმარტა, რომ მათი მდგომარეობა არსებითად განსხვავდებოდა ქორწინებაში მყოფი წყვილების მდგომარეობისგან, ასევე, ფაქტებიდან გამომდინარე, არ დაფიქსირებულა განსხვავებული მოპყრობა სექსუალური ორიენტაციის საფუძველზე და არ შელახულა განმცხადებლის უფლებები.[29]

აღსანიშნავია საერთაშორისო გაშვილების შესახებ დებულებები, რომელიც მოცემულია გაეროს 1989 წლის კონვენციაში „ბავშვთა უფლებების შესახებ“. ბავშვთა უფლებების კონვენციის 21-ე მუხლის თანახმად, სახელმწიფოების მიერ აღიარებულია შვილად აყვანის სისტემის არსებობა, ასევე აღიარებულია საერთაშორისო გაშვილება, კერძოდ, შვილად აყვანა სხვა ქვეყანაში შესაძლოა განხილულ იყოს, როგორც ბავშვის მოვლის ალტერნატიული საშუალება, ამ გაშვილებას უნდა ერთვოდეს წინაპირობები, რომელიც მოცემულია კონკრეტულ მუხლში. ასევე ჩამოთვლილია ის იმპერატიული მოთხოვნები, რომელიც აუცილებლად დაცული უნდა იყოს ყველა წევრი სახელმწიფოს მიერ და შიდა კანონმდებლობა, რომელიც ეხება საერთაშორისო გაშვილებას, უნდა შეესაბამებოდეს გაეროს „ბავშვის უფლებათა კონვენციის“ 21-ე მუხლს.[30]

შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვის კერძოსამართლებრივი ხერხები

შვილად აყვანის საიდუმლოების გამჟღავნებამ შეიძლება გამოიწვიოს პირადი ცხოვრების შელახვა, უფლებებისა თუ გაშვილებულისა და მშვილებლის სულიერი მდგომარეობის დარღვევა,[31] რაც შესაძლოა, გამოიხატოს გაშვილებულის ცხოვრებისა და

Third Section.

25 ECtHR, Mennesson v. France, 26 June 2014, no 65192/11.

26 ლურსმანაშვილი, ლ., ბობიხიძე, მ., 2020. ბავშვის უფლებების ევროპული სამართლის სახელმძღვანელო. თბილისი, გვ. 89.

27 CRC, Arts 2, 3, 6 and 12. იხ. ასევე გაეროს ბავშვთა უფლებების კომიტეტი 2010. Treaty-specific guidelines regarding the form and content of periodic reports to be submitted by States Parties under Article 44, paragraph 1 (b), of the Convention on the Rights of the Child, UN Doc. CRC/C/58/Rev.2, 2010, par. 23-27.

28 ECtHR, Schwizgebel v. Switzerland, 10 June 2010, no 25762/07.

29 ECtHR, Gas and Dubois v. France, 15 March 2012, no 25951/07.

30 ბავშვის უფლებების კონვენცია. 1989, მუხლი 21,

31 ბიჭია, მ., 2012. პირადი ცხოვრების დაცვა საქართველოს სამოქალაქო სამართლის მიხედვით, თბილისი, გვ. 285.

პიროვნების ხელყოფაში.[32] ამდენად, შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვისთვის უნდა განისაზღვროს, თუ რა მოცულობითა და ფორმით არის დაცული კერძო ცხოვრება საქართველოს კანონმდებლობით. ეს საკითხი კი უნდა განვიხილოთ დელიქტური პასუხისმგებლობის ჭრილში.[33]

საქართველოს კანონი „შვილად აყვანისა და მინდობით აღზრდის შესახებ" 65-ე მუხლის პირველ პუნქტში აკეთებს ზოგად დათქმას, რომ შვილად აყვანის საიდუმლოების გამჟღავნება იწვევს საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით პასუხისმგებლობას. ბავშვისთვის მორალური ზიანის თავიდან ასაცილებლად კანონმდებელი აწესებდა შეზღუდვას, რომლითაც კანონის მიზანი იყო, აღეკვეთა შვილად აყვანის შესახებ ცნობების გამოქვეყნების დაუშვებლობა.[34]

როდესაც კერძო ცხოვრებას და პირად საიდუმლოებას ექმნება საფრთხე, ხდება როგორც მორალური ზიანის, ისე მატერიალური ზიანს მიყენება. შვილად აყვანის საიდუმლოების უზრუნველსაყოფად, აუცილებელია პირადი ცხოვრების დამცავი კერძოსამართლებრივი ნორმების გამოყენება, რათა შვილად აყვანის საიდუმლოების დარღვევას მოჰყვეს გარკვეული სანქციები, დაზარალებული აღსდგეს უფლებებში და ზიანი ანაზღაურდეს ზიანის, ქმედების მართლწინააღმდეგობის, ამ ქმედებასა და შედეგს შორის მიზეზობრივი კავშირის, ბრალის კუმულაციურად არსებობისას. თუ შვილად აყვანის საიდუმლოების ხელყოფას აქვს ღირებულებითი ფორმა, წარმოიშობა ქონებრივი ზიანი,[35] შეიძლება გამოიხატოს დაზიანებული ქონების ღირებულების შემცირებაში ან მის დაკარგვაში, სარგებლობის ხელიდან გაშვებაში.[36] თუმცა, თუ ფულადი ფორმით ვერ გადმოიცემა, წარმოიშობა არაქონებრივი ზიანი.[37] ეს მეტად მნიშვნელოვანი ზიანია, ვინაიდან გულისხმობს არამართლზომიერი მოქმედებით გამოწვეულ სულიერ და ფიზიკურ ხელყოფას, რომელსაც ფულადი ეკვივალენტი ვერ მოეძებნება. კერძო სფეროში შექრით წარმოშობილი მორალური ზიანის დადგომა მძიმე შედეგებთანაც არის დაკავშირებული.[38]

ამდენად, გასაზიარებელია მოსაზრება, რომლითაც შვილად აყვანის საიდუმლოება რომ იყოს დაცული კერძოსამართლებრივი დაცვის ფორმებით, უნდა ჩაერთოს პირადი ცხოვრების დამცავი სამოქალაქოსამართლებრივი ნორმები. შვილად აყვანის სუბიექტებს, რომლებსაც აქვთ შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვის უფლება, უნდა შეეძლოთ ქონებრივი და არაქონებრივი ზიანის კომპენსირება. ამასთან, უნდა იყოს დაცული როგორც კონსტიტუციით, ისე საერთაშორისო ნორმებით დადგენილი სტანდარტები: კერძოდ, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლი და ბავშვის უფლებათა კონვენცია გამოკვეთს ბავშვის უპირატეს ინტერესს. ამ კანონმდებლობით შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვა უფრო ეფექტური იქნება სამოქალაქო პასუხისმგებლობის ფუნქციების – კომპენსაციის, სატისფაქციისა და პრევენციის – მისაღწევად, რაც უმნიშვნელოვანესია შვილად აყვანის საიდუმლოების ქმედითი დაცვისთვის.[39]

ეს საკითხი არაერთგვაროვნადაა მოწესრიგებული კონტინენტური ევროპისა და საერთო სამართლის ქვეყნებში. მაგალითად, გერმანიაში დაუშვებელია მშვილებლისა და ბავშვის თანხმობის გარეშე შვილად აყვანის საიდუმლოების შემცველი ფაქტების გამჟღავნება, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც განსაკუთრებული საფუძვლებიდან გამომდი-

32 შენგელია, რ., შენგელია ე. 2011. საოჯახო სამართალი (თეორია და პრაქტიკა), თბ., 325.

33 ბიჭია, მ., 2016. შვილად აყვანის საიდუმლოების სამოქალაქოსამართლებრივი დაცვა (თეორიის და პრაქტიკის ანალიზი), გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის მერვე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები: „განათლება XXI საუკუნეში", გორი, გვ. 354.

34 იხ. ჭანტურია ლ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი მე – 5, საოჯახო და მემკვიდრეობის სამართალი, თბ., 2000, გვ. 280.

35 ქონებრივ ზიანთან დაკავშირებით იხ. ჩიკვაშვილი შ. 2001. სსკ. 992-ე მუხლი, სსკ-ის კომენტარი, წიგნი მე-4, ტომი მე-2, თბილისი, გვ. 380.

36 ქონებრივი ზიანის შესახებ იხ. იაჩკოვი კ. 1947. ზიანის მიყენებით წარმოშობილი ვალდებულებანი (თარგმნა გ.დოლიძემ) თბილისი, გვ. 8.

37 ნინიძე, თ., 1978. მორალური ზიანი სამოქალაქო სამართალში, ჟურნ, „საბჭოთა სამართალი", თბილისი, გვ. 45.

38 ბიჭია, მ., 2016. შვილად აყვანის საიდუმლოების სამოქალაქოსამართლებრივი დაცვა (თეორიის და პრაქტიკის ანალიზი), გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის მერვე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები: „განათლება XXI საუკუნეში", გორი, გვ. 355.

39 იქვე.

ნარე ამას ითხოვს საჯარო ინტერესი.[40] შვილად აყვანის საიდუმლოება კონტინენტური ევროპის ქვეყნებში ერთმნიშვნელოვნად დაცულია და მისი ხელყოფისას გათვალისწინებულია სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა. საერთო სამართლის სისტემის ქვეყნებში კი შვილად აყვანის ფაქტის გაუხმაურებლობა არ ისჯება კანონით, ეს მონაცემები ღიაა არა მხოლოდ ამ სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილისთვის, არამედ სხვა პირებისთვისაც.[41]

საინტერესო მიდგომაა საფრანგეთში შვილად აყვანის კოფიდენციალობასთნ დაკავშირებით. კერძოდ, საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსის 1748-ე მუხლი კრძალავს იმ საკითხების გამოკვლევას, რომლებსაც შეუძლია გამოაშკარავოს შვილად აყვანის ფაქტები მშვილებელთა ან ბავშვთა თანხმობის გარეშე, მაგრამ მონაცემების გადაცემა შეიძლება, თუ არ არსებობს საჯარო ინტერესი. ასევე საფრანგეთში მხოლოდ ადმინისტრაციას, მშვილებელს, ბავშვის კანონისმიერ წარმომადგენელებს და თავად 16 წელს მიღწეულ ბავშვს შეუძლია გაეცნოს მასზე არსებულ ინფორმაციას გაშვილებასთან დაკავშირებით.[42]

დიდ ბრიტანეთში ნაშვილებს მხოლოდ 18 წლიდან აქვს უფლება, გაეცნოს მასზე არსებულ ინფორმაციას შვილების შესახებ, ნახოს თავისი დაბადების მოწმობა, რომელშიც აღნიშნულია შვილების ფაქტი და დასახელებულია ბიოლოგიური მშობლების ვინაობა. ასევე ნაშვილებს შეუძლია გამოიყენოს კონტაქტური რეესტრი ბიოლოგიური მშობლების ან ნათესავების შესახებ ინფორმაციის მისაღებად, რომელიც ყოველთვის ახლდება ამ კონტაქტური სისტემის ეფექტურობისთვის. რაც შეეხება შოტლანდიას, აქ გვხვდება განსხვავებული ასაკი, კერძოდ, ნაშვილებს 16 წლის ასაკიდან აქვს უფლება თავისი დაბადების მოწმობისა და რეესტრში არსებული ინფორმაციის გაცნობის.[43]

ღია და ნახევრად დახურული შვილად აყვანა

ღია შვილად აყვანა – შვილად აყვანის ალტერნატიულ ფორმებად განიხილება ღია და ნახევრად დახურული შვილად აყვანა, რაც ნოვაციას წარმოადგენს კანონმდებლობისთვის. შვილად აყვანა თავისი ისტორიიდან გამომდინარე ყოველთვის დახურულ ფაქტს წარმოადგენდა, ამ მოვლენამ ასახვა ჰპოვა რომანულ-გერმანულ სამართლის სისტემის ქვეყნებში. საქართველოს კანონმდებლობაც ამ მხრივ მყარად იცავს, როგორც შვილად აყვანის შესახებ ცნობების გამოქვეყნების დაუშვებლობას, ასევე მისი უზრუნველყოფის საშუალებებსაც. მაგრამ აშშ-ისა და კანადის საკანონმდებლო პრაქტიკა ნელ-ნელა იჭრება რომანულ-გერმანული სამართლის სისტემაშიც, რაც გულისხმობს მშვილებლებსა და ბიოლოგიურ მშობლებს შორის კონტაქტს შვილად აყვანის შემდგომ. ასევე აქტუალურია, როდესაც მშვილებლის მიერ ხორციელდება ბავშვისთვის შვილების ფაქტის არა მხოლოდ გამხელა მცირეწლოვან ასაკში, ან აყვანისთანავე, არამედ მის ბიოლოგიურ მშობლებზე ინფორმაციის მიწოდება, რაც გულისხმობს იმას, რომ ბავშვმა თავიდანვე იცის, ვინ არიან მისი ნამდვილი ბიოლოგიური მშობლები და მათი სურვილისამებრ, შეუძლია მათთან კონტაქტის დამყარება. ასევე შესაძლებელია, ჩამოყალიბდეს სხვადასხვა ფორმის კონტაქტი, რომლის მაგალითსაც წარმოადგენს ფოტოს გაცვლა სააგენტოს მეშვეობით, მშვილებლებსა და ბიოლოგიურ მშობლებს შორის, რა დროსაც ბავშვმა შვილების ფაქტის შესახებ არაფერი იცის,[44] ასევე შესაძლოა განხორციელდეს ინფორმაციის გაცვლა, ოჯახში სტუმრობა და სხვა, რაც წარმოადგენს ღია შვილად აყვანის დამახასიათებელ ელემენტებს.

ღია შვილების მთავარ მახასიათებელს წარმოადგენს ის, რომ ბიოლოგიურმა მშობლებმა და მშვილებლებმა იციან ერთმანეთის ვინაობა. ასევე აღსანიშნავია, რომ ღია შვილების დროს, ბიოლოგიურ დედას თავისი სურვილისამებრ შეუძლია აარჩიოს ოჯახი და მშვილებელი. ბიოლოგიური მშობლები და

40 გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 1758.

41 ნადიბაიძე, ლ., 1998. შვილად აყვანის სამართლებრივი პრობლემები, საკანდიდატო დისერტაცია. თბილისი, გვ. 87.

42 Senat, Proposition de loi relative à l'adoption. www.senat.fr [Last seen 9.03.2021]

43 Human Rights and Adopted Children. www.abouthumanrights.co.uk [Last seen 9.03.2021]

44 მამულაშვილი, მ., 2014. შვილად აყვანა (შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი), დისერტაცია, თბილისი, გვ. 52.

მშვილებელი უშუალოდ, პირდაპირ უკავშირებიან ერთმანეთს და თავად განსაზღვრავენ ურთიერთობის ფარგლებს.[45]

ამ დროს შესაძლოა წარმოიშვას ერთი პრობლემა, რაც გულისხმობს ბავშვით ვაჭრობას, რაც, სამწუხაროდ, დღევანდელ რეალობაში ხშირად ხორციელდება, ვაჭრობის ობიექტს კი წარმოადგენს ბავშვი, რომლის დროსაც ბიოლოგიური დედა ითხოვს გარკვეულ თანხას თავისი შვილის სანაცვლოდ, ან უწესებს მშვილებლებს გარკვეული სახის პირობებს, რომლის დარღვევის შემთხვევაში, ხორციელდება მუქარა ამ საიდუმლოს გამხელის და სხვა. ამ შემთხვევაში, იმის გარდა, რომ ირღვევა როგორც სამოქალაქო-სამართლებრივი ნორმები (კონფიდენციალობის დაცვა და სხვა), ასევე სისხლის სამართლის და საერთაშორისო ნორმების დარღვევასთანაც გვაქვს საქმე.

ამიტომ, ვფიქრობ, უმჯობესია ღიაობაც მოექცეს გარკვეულ ჩარჩოებში, რათა არ მოხდეს ბავშვთა უფლებების შელახვა და შვილად აყვანამ არ წარმოშვას ადამიანისთვის, კერძოდ, ბავშვით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) საფრთხე. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ შვილად აყვანის ფაქტის ბოლომდე გასაიდუმლოება ხშირად ვერ ხერხდება. ამის გამო ნაშვილები არასრულწლოვანი ან თუნდაც სრულწლოვანი ამის შესახებ იგებს გარეშე მესამე პირებისგან, რასაც შესაძლოა სავალალო შედეგი გამოიწვიოს, როგორიცაა: აგრესია, დეპრესია, საკუთარ თავთან ჩაკეტილობა, გაუცხოება და სხვა. ამიტომ გადაჭრით რომელიმე ფორმისთვის უპირატესობის მინიჭება ვერ იქნება სწორი, რადგან ორივე ფორმას აქვს თავისი დადებითი და უარყოფითი მხარეები. ვფიქრობ, რომ ინდივიდუალური მიდგომის გათვალისწინება იქნება ყველაზე უფრო მისაღები ბავშვის ინტერესების დასაცავად.

ნახევრად დახურული შვილად აყვანა – ღია და დახურილ ფორმებთან ერთად, თანამედროვე საზოგადოებაში გამოიყოფა ნახევრად დახურული შვილად აყვანა, რაც შუალედური რგოლის ფუნქციას ასრულებს. ის ამ ორ უკიდურესს ფორმას შორის გამავალი შუა ღერძია, რაც შედარებით ნეიტრალურია ორ რადიკალურად განსხვავებულ შემთხვევაში. ნახევრად დახურული შვილების მახასიათებელი და განმასხვავებელი ნიშანი არის იმ სპეციალური უფლებამოსილი ორგანოების, ან პირების არსებობა, რომლებიც აკავშირებენ მშვილებლებსა და ბიოლოგიურ მშობლებს, ისინი დამაკავშირებელი რგოლის ფუნქციას ასრულებენ.[46] ნახევრად დახურული შვილების მთავარ მახასიათებელს წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ ამ დროს ხდება მხოლოდ ზოგადი ინფორმაციის გაცვლა მშვილებლებსა და ბიოლოგიურ მშობლებს შორის, რომელიც არ შეიცავს მშვილებლებისა და მშობლების მაიდენტიფიცირებელ მონაცემებს და გამორიცხავს სხვა რაიმე ფორმით კომუნიკაციას თუ ინფორმაციის მიწოდებას.

ამ ფორმის დროს უპირატესობა ენიჭება დაინტერესებულ მხარეთა ინტერესებს, უპირველესია მათი შეთანხმება, რომელიც პირდაპირ კომუნიკაციას კრძალავს, მაგრამ ჩვეულებრივ მოვლენას წარმოადგენს ფოტოების გაგზავნა, წინასწარ განსაზღვრული ინფორმაციის გაზიარება პერიოდულობით და სხვა, მაგრამ გვარების, ტელეფონის ნომრების და მისამართის გაცვლა ხშირად არ ხორციელდება. ასევე, ნახევრად დახურული შვილად აყვანის ერთ-ერთ ძირითად თავისებურებას წარმოადგენს მესამე პირთა მონაწილეობა, რომლებიც არიან: სააგენტოები, ადვოკატები თუ სხვა შუამავალი პირები.[47]

დასკვნა

ამდენად, შვილად აყვანის საიდუმლოებას თავისი საწყისები აქვს კონსტიტუციაში პირადი ცხოვრებისა და კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვის უფლებების სახით. ამჟამად სსკ-იდან ამოღებულია 1263-ე და 1264-ე მუხლები, რომლებიც შვილების კონფიდენციალობის დაცულობას ეხებოდა, მაგრამ, ვფიქრობ, ის უზრუნველყოფილია კონსტიტუციით ამ უფლებათა დაცულობის მაღალი სტანდარტით. შესაბამისად, შვილად აყვანის კონფიდენციალობის დაცვის მიზნით კარგი იქნება მის მიმართ კონსტიტუციური სტანდარტის გამოყენება.

45 იქვე.

46 მამულაშვილი, მ., 2014. შვილად აყვანა (შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი), დისერტაცია, თბილისი, გვ. 56.

47 იქვე.

ამასთან, კონსტიტუციით გამყარებულ ამ დებულებებს აზუსტებს კანონის „შვილად აყვანასა და მინდობით აღზრდის შესახებ" 65-ე მუხლი; ის ფაქტობრივად იმეორებს იდეას, რომელიც სამოქალაქო კოდექსის ამოღებულ მუხლებში არსებობდა შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვასთან დაკავშირებით. ამავე დროს, კანონის „შვილად აყვანასა და მინდობით აღზრდის შესახებ" 65-ე მუხლის მეორე პუნქტი აკონკრეტებს სუბიექტთა წრეს, რომელსაც შეიძლება შეეხოს პასუხისმგებლობა ამ საიდუმლოების გამჟღავნებისას, ხოლო პირველი პუნქტი შეიცავს ზოგად დათქმას შვილად აყვანის საიდუმლოების გამჟღავნებისთვის კანონმდებლობით დადგენილი წესით პასუხისმგებლობის თაობაზე. შესაბამისად, სპეციალურ კანონში არსებული ამ ჩანაწერის გამო, სამოქალაქო კოდექსში არ იყო იგივე შინაარსის მატარებელი მუხლების დატოვების აუცილებლობა.

საქართველოს სამოქალაქო კანონმდებლობისა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის ანალიზიდან ჩანს, რომ შვილად აყვანის კონფიდენციალობა ადამიანის კერძო სფეროში შედის, რის გამოც ამ სივრცეში შეღწევა დაუშვებელია და მისი დაცვაც გარანტირებულია, გარდა საქართველოს კონსტიტუციისა, საერთაშორისო ხელშეკრულებებითა და ეროვნული კანონმდებლობით. ამასთან, დადგინდა, რომ შვილად აყვანის საიდუმლოება განიხილება ცხოვრების კერძო სფეროს შემადგენელ ნაწილად. ამიტომ გასაზიარებელია იურიდიულ ლიტერატურაში აღნიშნული მოსაზრება, რომ შვილად აყვანის საიდუმლოების დასაცავად ლოგიკურად უნდა იყოს პირადი ცხოვრების დამცავი კერძოსამართლებრივი ნორმებიც გამოყენებული. ეს გულისხმობს კონფიდენციალობის ხელყოფის საფრთხის ან შელახვის დროს როგორც ქონებრივი, ისე არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნების გამოყენებას.

გარდა „შვილად აყვანასა და მინდობით აღზრდის შესახებ" კანონისა, ვფიქრობ, შვილად აყვანის საიდუმლოების სათანადოდ დასაცავად უნდა ვიხელმძღვანელოთ სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისი ნორმებით და ბავშვის უფლებათა კოდექსითაც. ასევე, განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის გაზიარებას. შესწავლილი პრაქტიკა ადასტურებს, რომ ევროპული სტანდარტებისა და ბავშვის უფლებათა კოდექსის მოთხოვნების გათვალისწინებით დაცული იქნება ბავშვის საუკეთესო ინტერესები, რომლებიც ობიექტური გარემოებებით უნდა დადგინდეს.

როგორც ჩანს, 21-ე საუკუნეში ნოვაციას წარმოადგენს ღია და ნახევრად დახურული შვილად აყვანა, რამაც ამერიკასა და ევროპის სხვადასხვა ქვეყანაში ფეხი მოიკიდა. ამ შემთხვევებში ურთიერთობები უფრო ღიაა და შვილება ზოგ შემთხვევაში გასაიდუმლოებულიც არ არის. ღია და ნახევრად დახურულ შვილებასაც, ისევე როგორც დახურულ შვილებას, თავისი უარყოფითი და დადებითი მახასიათებლები გააჩნია, რაც ზემოთ აღინიშნა. ამიტომ, ვფიქრობ, რომ ბავშვის ინტერესების ქმედითი დაცვა მიიღწევა ორივე ფორმის დადებითი კომპონენტების კომბინირებით. ამავე დროს, მოცემულ პროცესში მთავარ მიზანს უნდა წარმოადგენდეს ბავშვის უპირატესი ინტერესის დაცვა, რაც უნდა დაეფუძნოს ფსიქოსოციალური გარემოს გათვალისწინებასა და შვილად აყვანის ინსტიტუტის მიზნის შენარჩუნება-რეალიზებას.

NOTES:

1. Nadibaidze, L., 1998. Legal Problems of Adoption, Candidate's Dissertation, Tb., p. 143. (In Georgian)
2. Shengelia, R., Article of 1239 GCC, In: Commentary on the Civil Code of Georgia, Book V, Red: Chanturia L., Tbilisi, pp. 244-245. (In Georgian)
3. About the Adoption in foreign countries see this link: <http://www.parliament.ge/ge/ajax/downloadFile/32431/Svilad_ayvana_sazRvargareTis_qveynebSi.inter_
4. Kukhianidze, K., 2015. On some problems related to adoption, Tb.. (In Georgian) <https://ejournals.atsu.ge/

BLSS2015/eJournal/Papers/KukhianidzeKetevan.pdf> [Last seen 20.02.2021] (In Georgian)
5. Bueren, Van G., 1998. International Documents on children – Second Edition, London, p. 67. (In English)
6. Article 1263 of Civil Code of Georgia, May 4 of 2017 change, №748-IIs. (In Georgian)
7. Zoidze, b., 2013. Commentary on the Constitution of Georgia. Chapter Two. Citizenship of Georgia. Fundamental human rights and freedoms, Tbilisi, p. 276. (In Georgian)
8. Kantaria, B., 2013. Commentary on the Constitution of Georgia. Chapter Two. Citizenship of Georgia. Fundamental human rights and freedoms, Tbilisi, p. 449. (In Georgian)
9. Bichia, M., 2019. Legal Significance of Ann Actual Family Relationships, Journal "Law and World", N11, p. 30. (In Georgian)
10. Grigorieva, A. G., 2014. Problems of ensuring the secrecy of the adoption of a child. Economy. Right. Printing. KSEI №1(16), pp. 37-43. (In Russian)
11. Mamulashvili, M., 2014. Adoption (comparative-legal analysis), dissertation, Tb., p. 23. (In Georgian)
12. Decision of the Chamber of Civil, Entrepreneurial and Bankruptcy Cases of the Supreme Court of Georgia of April 24, 2003 (3K / 1240-02). (In Georgian)
13. Bichia, M., 2012. Protection of Personal Life in accordance with the Civil Law of Georgia, Tbilisi, p. 74. (In Georgian)
14. Petrukhin, I., 1989. Personal Life, limits of Intervention, M., pp. 7-8. (In Russian)
15. Bichia, M., 2016. Civil Legal Protection of Confidentiality of Adoption (The analysis of the Theory and Law Practice), The Eight international scientific conference of Gori State Teaching University: "Education in the XXI Century", Gori, p. 351. (In Georgian)
16. About 1264 Article of GCC (Currently repealed by Law No. 748II-s of May 4, 2017) See Chanturia L., 2000. Commentary on the Civil Code of Georgia, Book 5, Family and Inheritance Law, Tb., p. 181. (In Georgian)
17. About Personal Data Bichia, M., 2017. The Problem of Civil Legal Protection of Personal Data in the Internet Universe, Proceedings of VIII IInternational scientific and practical conference: "Internet and society", Kutaisi, 35-42. (In Georgian)
18. Law of Georgia on Adoption and Foster Care №885, 04/05/2017. (In Georgian)
19. Bichia, M., 2012. Protection of Personal Life according to Georgian Civil Law, Tbilisi, p. 284. (In Georgian)
20. Law of Georgia on Adoption and Foster Care, 21.05.2020, 746-IIs. (In Georgian)
21. Ibid.
22. Buianova, E. V., 2013. Adoption procedure under the laws of foreign countries. Orenburg, pp. 94-95 (In Russian).
23. ECtHR, Krisztian Barnabas Toth v. Hungary, 12 February 2013, no. 48494/06; ECtHR, Cristescu v. Romania, 10 January 2012, no. 13589/07. (In English)
24. ECtHR, J. v. Norway, 7 August 1996, no. 17383/90.; ECtHR, Kearns v. France, 10 January 2008, no. 35991/04. Third Section. (In English)
25. ECtHR, Mennesson v. France, 26 June 2014, no 65192//11. (In English)
26. Lursmanashvili, L., Bobikhidze, M., 2020. Handbook of European Law on the Rights of the Child, Tb., p. 89. (In Georgian)
27. CRC, Arts 2, 3, 6 and 12. of the Convention on the Rights of the Child 2010. Treaty-specific guidelines regarding the form and content of periodic reports to be submitted by States Parties under Article 44, paragraph 1 (b), UN Doc. CRC/C/58/Rev. (In English)
28. ECtHR, Schwizgebel v. Switzerland, 10 June 2010, no 25762/07. (In English)
29. ECtHR, Gas and Dubois v. France, 15 March 2012, no 25951/07. (In English)
30. Convention on the Rights of the Child, 1989. (In English)
31. Bichia, M., 2012. Protection of Personal Life according to Georgian Civil Law, Tbilisi, p. 285. (In Georgian)
32. Shengelia, R., Shengelia E. 2011 Family Law (Theory and Practice), Tb., p. 325. (In Georgian)
33. Bichia, M., 2016. Civil Legal Protection of Confidentiality of Adoption (The Analysis of the Theory and Law Practice), The Eight international scientific conference of Gori State Teaching University: "Education in the XXI Century", Gori, p. 354. (In Georgian)
34. Chanturia, L., Commentary on the Civil Code of Georgia, Book 5, Family and Inheritance Law, Tb., p. 280. (In Georgian)
35. Chikvashvili, Sh., 2001. Article of 992 GCC, Commentary on the Civil Code, Book 4, Volume 2, Tb., p. 380. (In Georgian)
36. Yachkov, K., 1947. Liabilities arising from damages (translated by Dolidze G.), Tb. (In Georgian)
37. Ninidze, T., 1978. Moral Damage in Civil Procedure, Journal of Soviet Law, Tb. (In Georgian)
38. Bichia, M., 2016. Civil Legal Protection of Confidentiality of Adoption (The Analysis of the Theory and Law Practice), The Eight International Scientific Conference of Gori State Teaching University: "Education in the

XXI Century", Gori, p. 355. (In Georgian)
39. Ibid.
40. German Civil Code (BGB). (In German)
41. Nadibaidze, L., 1998. Legal Problems of Adoption, Candidate's dissertation, Tb., p. 87. (In Georgian)
42. Senat, Proposition de loi relative à l'adoption. www.senat.fr [Last seen 9.03.2021] (In French)
43. About human right., Human Rights and Adopted Children. www.abouthumanrights.co.uk [Last seen 9.03.2021]. (In English)
44. Mamulashvili, M., 2014. Adoption (comparative-legal analysis), dissertation, Tb., p. 52. (In Georgian)
45. Ibid, 56.
46. Mamulashvili, M., 2014. Adoption (comparative-legal analysis), dissertation, Tb., p. 56 (In Georgian)
47. Ibid.